

Redactie: Joos Sinke (voorz.),
Frank Spoelstra (secr.), Rob
Buitenweg, Wim Heij, Hans
Schonk, Arjen Struijk.

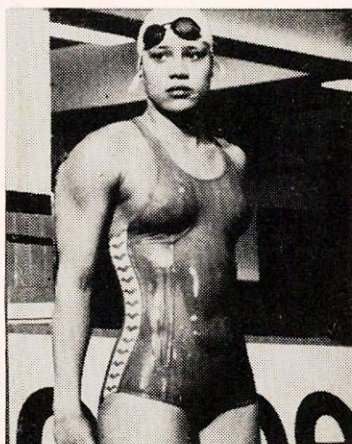
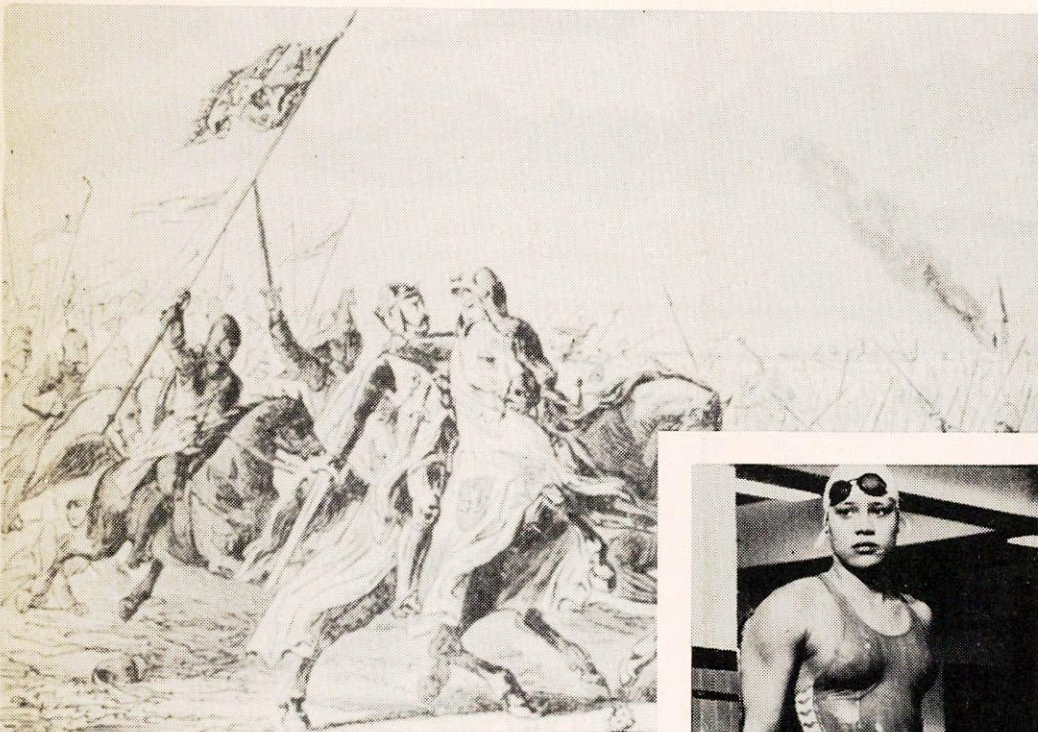
Eindredactie: Frank Spoelstra

Adres red. en admin.:
Coornherthuis, Hoofdstraat 84,
Driebergen. Tel. 03438-2878.

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. NR. 6 - JUNI 1977 - 16E JAARGANG

Abonnementsprijs f 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen.
Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

● Veranderen
of
verdwijnen (3)

● 1302:
Gulden-
sporenslag

● STUMIK:
stuur ik of
rem ik?

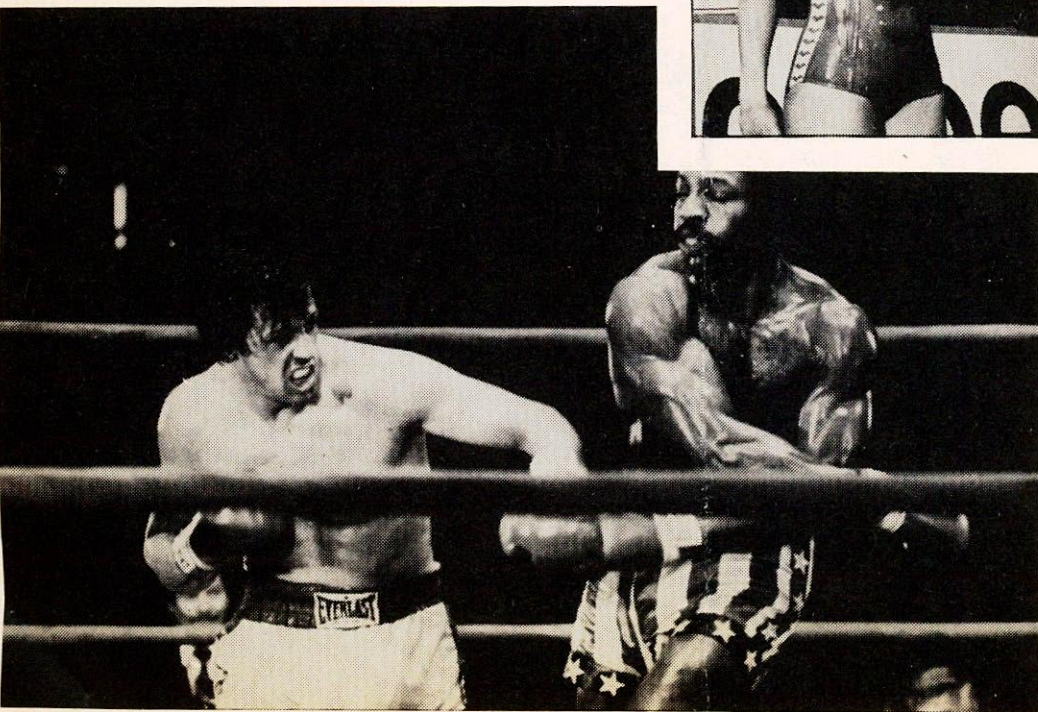
● Rocky

● 'Prestige'
en de
kleine misdaad

● Brigitha's
badpak

Vaste medewerkers:

Karel Bloema
Bert van de Kamp
Jan Kooijman
Willy Lohmann
Leo van Opzeeland
Rein. Robijns
Bert Vuijsje
Hans van Wissen

Veranderen of verdwijnen

(deel 3)

Opvoeden tot vrede door school

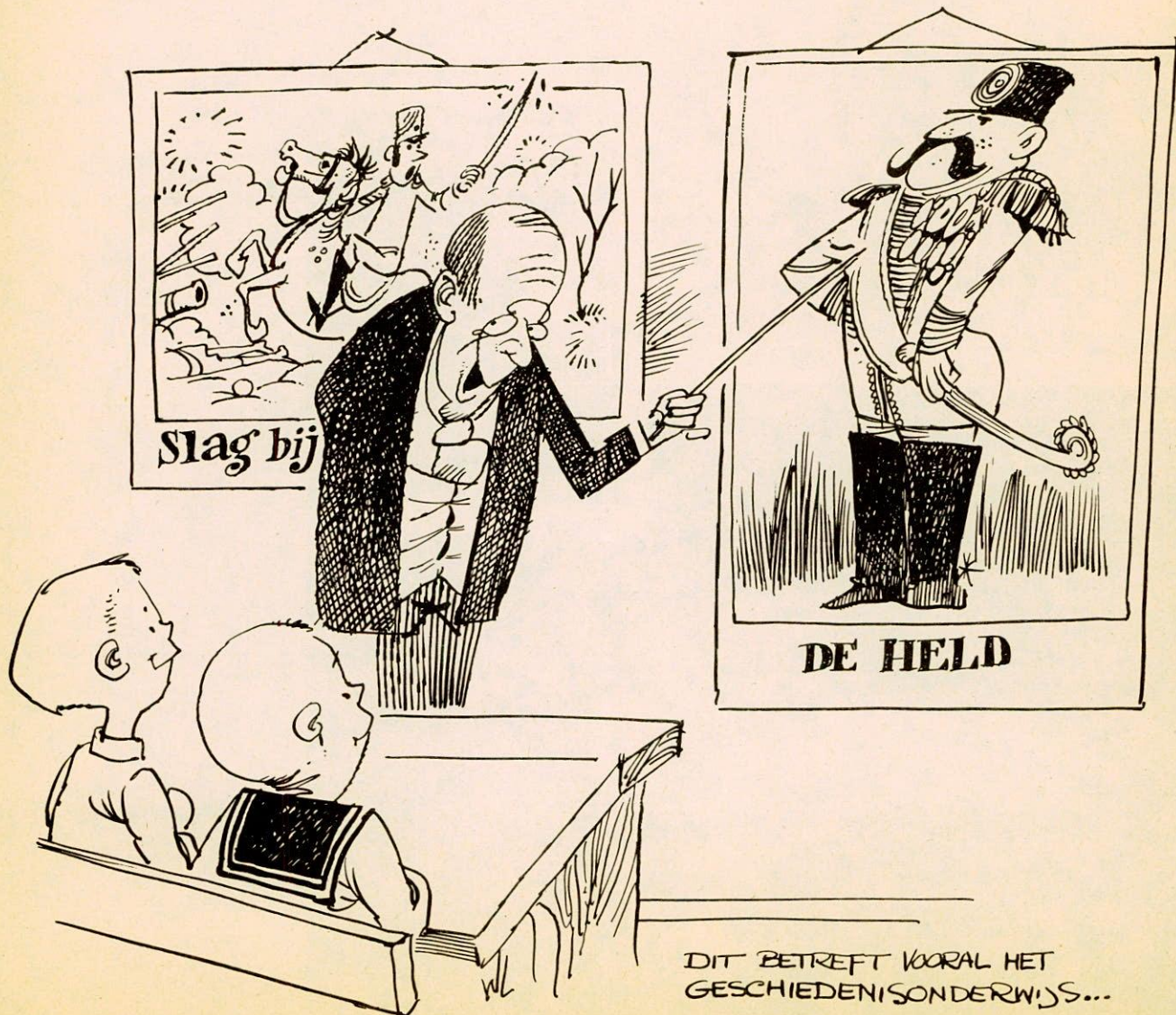
In ons vorige artikel (in Ego van maart '77) werd gewezen op de noodzaak van een fundamentele wijziging in ons denken, gedrag en attitudes. Hierbij is het duidelijk, dat de school een

belangrijke bijdrage zal moeten leveren. Dat wij in de eerste plaats de onderwijsmensen noemen, heeft meer dan één reden. We denken hier o.a. aan het feit dat de toekomst naar alle

waarschijnlijkheid nog meer in het teken van het onderwijs zal staan dan nu reeds het geval is, terwijl het onderwijs bovendien één van de weinige opvoedingsmedia is, die nog een zekere autonomie hebben weten te behouden. Verder biedt de school de beste mogelijkheden voor een min of meer gesystematiseerde vredesopvoeding en wordt het uit wetenschappelijke onderzoeken steeds weer duidelijk dat de school bij de attitudevorming een belangrijke rol speelt. Tenslotte geldt hier nog, dat de school op het gebied van het geestelijk verkeer tussen de volken heel wat heeft goed te maken. Dit betreft vooral het geschiedenisonderwijs, dat in het verleden veelal de verhouding tussen de volken heeft vergiftigd en dat daarom door vele militaire leiders als een onmisbare schakel in het weerbaar maken van het vaderland werd beschouwd. Goed onderwijs scheelt meer dan een divisie, placht een bekend bevelhebber te zeggen.

Meer tolerantie nodig

Een ander tekort van de huidige scholen zijn de weinig democratische leermethoden, die blijkens recente onderzoeken overal in Europa nog overheersen, al zijn er vooral de laatste decennia duidelijke veranderingen

zichtbaar. Frenkel-Brunswik en Wichman hebben tientallen jaren geleden al aangetoond dat de autoritair opgevoede persoon een meer op agressie gericht gedragspatroon vertoont, minder tot samenwerking bereid is, meer tot vooroordelen geneigd is en eerder in de waarschijnlijkheid (onvermijdelijkheid) van de oorlog gelooft.

Een en ander is door andere onderzoeken bevestigd. Meer vrijheid en meer tolerantie zijn ook nog om andere redenen nodig. De mens die in de huidige situatie niet heeft geleerd zelf initiatieven te ontwikkelen en zijn gedachten en gevoelens op passende wijze tot uiting te brengen, is onvoldoende op zijn levenstaak voorbereid. Het gevaar van de agressie, als gevolg van niet verwerkte gevoelens van teleurstelling zal ook hierdoor toenemen. Aan de andere kant mag niet worden vergeten, dat ieder mens behoefte heeft aan genegenheid. Het kind kan zijn normen alleen veruiterlijken als het zich kan identificeren met mensen die het liefheeft en respecteert. Het voorbeeld van de opvoeder blijft daarom noodzakelijk en een school zonder opvoeders à la Illich is daarom weinig zinvol. Om die reden zal ook tegen een verdere verkillung van het leefklimaat, bijv. als gevolg van het steeds groter worden van de scholen gewaakt moeten worden.

Onvolledige programma's

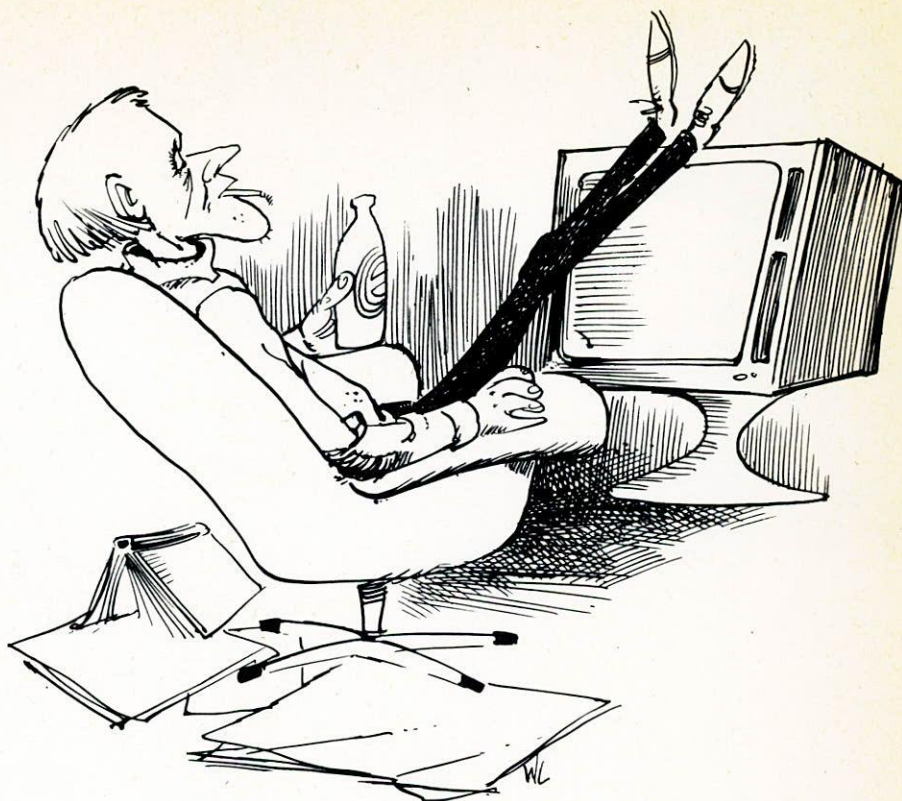
Een derde tekort dat we hier willen signaleren, is de onvolledigheid van de onderwijsprogramma's die veel te veel op instructie (beroepstraining) en veel te weinig op werkelijke opvoeding (De ontmoeting met de wezenlijke levensproblemen: wie zijn wij, wat we zijn, wat is onze verantwoordelijkheid, enz.) zijn afgestemd.

Door het laatste blijft de toenemende behoefte aan levensoriëntatie die bij vele jongeren bestaat, onbevredigd. Met alle gevolgen van dien.

De school biedt hierdoor ook nauwelijks tegenwicht tegenover een te rationele en te veel op materiële verlangens afgestemde levenshouding. Behalve aan de existentiële kant van de mens, schenkt het onderwijs ook te weinig aandacht aan de ludieke en artistieke aspecten van de menselijke persoon. Ook de politieke en sociale vorming komt er in ons onderwijs bekaaid af. Terecht kan men spreken van een politiek en sociaal analfabetisme: de burger die op een bepaalde leeftijd wel kiesrecht krijgt, maar niet het vermogen heeft om er een bepaald gebruik van te maken.

Voor slechts weinigen heeft het begrip democratie zo een existentiële betekenis en de politieke onverschilligheid die mede hieruit voortvloeit, vormt een even grote bedreiging voor de vrede als de menselijke agressiviteit.

Ook aan het culturele aspect van de opvoederij wordt te weinig aandacht besteed; het is het meest verwaarloosde aspect van de huidige onderwijspolitiek, die zich te uitsluitend op de sociale bewustwording van de mens richt. Doel van de toekomstige opvoeding dient te zijn een volledige meer open en minder autoritaire mens, die tot een evenwichtig gebruik van zijn krachten tot arbeid, vrije tijd en samenleving in staat is.

BESTRIJDING VAN ONVERSCHILLIGHEID...

Bestrijding van onverschilligheid

Na het voorafgaande zullen we ons met de directe vredesopvoeding bezighouden. Doel van een directe vredesopvoeding is in de eerste plaats het bestrijden van de bij velen bestaande onverschilligheid en onkunde ten opzichte van het vraagstuk oorlog en vrede en daarnaast het aankweken van een nieuwe mentaliteit tegenover het (internationale) politieke gebeuren. Dit is onder andere mogelijk door het verstrekken van meer en betere informatie over het vraagstuk van oorlog en vrede (wapenontwikkeling, gevolgen atoomoorlog, hoe kunnen oorlogen ontstaan, wat is de rol van het militaire establishment, wat zijn de mogelijkheden van geweldloze weerbaarheid, enz.). Daarnaast is nodig een grotere gerichtheid op wereldomspannende waarden en internationale organen (wat doen de V.N., wat zouden ze móeten doen, wat kunnen we hier zelf aan veranderen) en een andere conflicthouding.

Aan de hand van een aantal relevante actuele en controversiële kwesties zou de school bovendien de bestaande spanningen en tegenstellingen in de wereld voor de leerlingen verstaanbaar kunnen maken, zodat deze beter dan op het ogenblik in staat zouden zijn met deze tegenstellingen en spanningen te leven. Daarnaast is het ook van groot belang dat deze leerlingen geoefend worden in het leren bepalen van een eigen politiek standpunt. Het kritisch bespreken van kranten, televisie-uitzendingen, politieke geschriften, enz. kan hierbij uitstekende

diensten bewijzen.

Ook is elke verheerlijking van geweld en oorlog uit den boze. Het blijkt dat de lagere schoolleeftijd hier een belangrijke levensperiode vertegenwoordigt, en dat de houding die het kind in deze periode ten opzichte van het geweld ontwikkelt dikwijls beslissend is om later meer aandacht voor de zachte krachten op te brengen.

Een meer kritische houding ten opzichte van de geweldsproblematiek zou de school niet misstaan. Kortom: de school zal die vaardigheid moeten ontwikkelen die de leerlingen nodig hebben om als staatsburger hun invloed op het politieke leven te kunnen doen gelden. Het gaat dus niet alleen om het aanbrengen van nieuwe kennis en inzicht, maar ook om het aankweken van nieuwe vaardigheden en meer passende gedragshoudingen, al moet men hier de betekenis van het kenniselement niet onderschatten (publieke opinie-onderzoeken hebben bijv. duidelijk het verband tussen een betere informatie over de internationale verhoudingen enerzijds en een meer op de internationale samenwerking gerichte houding aangetoond).

Optimaal kan deze vredesopvoeding genoemd worden, als ze via ons, via een wijziging in de bewustzijnsinhouden ook leidt tot een zodanige verandering in de structuren, dat de mogelijkheid tot zelfverwerkelijking en menselijke vrijheid er door wordt vergroot.

In een volgend artikel zullen we ingaan op de vredesopvoeding door het gezin.

1302: Gulden- sporenslag

Inleiding tot democratische omwenteling

Op 11 juli wordt in geheel Vlaanderen de Gulden-sporenslag herdacht. Dit jaar ongetwijfeld uitbundiger dan in andere jaren, want het is de 675ste verjaaring, een feit dat de belgische posterijen een extra zegel waard vinden. En dan komt daar nog bij dat de vlaamse cultuurraad enkele jaren gelden besloot de 11de juli tot een officiële vlaamse feestdag te verheffen, die uiteraard vooral in de steden Kortrijk en Brugge wordt gevierd. En terecht! Want zij waren de ziel van de opstand tegen de franse koning Philips IV (ook wel genoemd Philippe le Bel, Philips de Schone) die, omdat de schatkist door wanbeheer leeg was, Vlaanderen en in het bijzonder de rijke vlaamse steden als wingewesten wilde exploiteren.

In 1300 lijfde de heerszuchtige franse koning, die getrouwd was met de anti-vlaamsgezinde Johanna van Navarra, Vlaanderen bij Frankrijk in. In Vlaanderen heerste grote onenigheid. De bezittende klasse koos in het algemeen de partij van de koning. Ze werden Leliaerts genoemd, omdat zij het franse

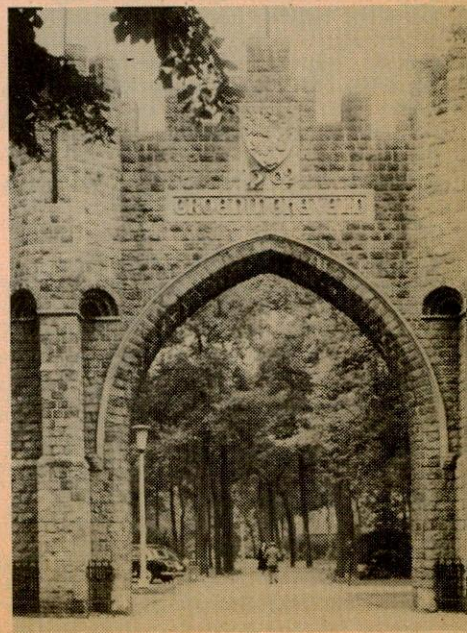
wapen met leliën hadden aanvaard. De arme ambachtslieden, die de zijde kozen van de graaf van Vlaanderen, de oude Gwyde van Dampierre, noemden zich Clauwaerts en hadden als wapen de zwarte leeuw met rode klauwen. Zij werden in hun strijd gesteund door vlaamsgezinde bemiddelde poorters, waaronder de heer Van Gruuthuuse. In Brugge vestigde zich Jacques de Chatillon, een frans edelman als gouverneur.

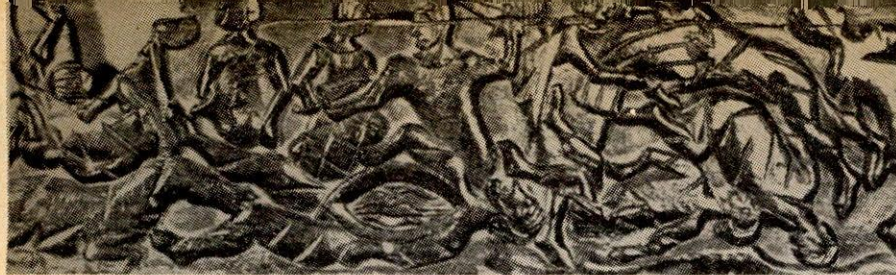
De Brugse Metten

Het voorspel tot de Gulden-sporenslag vormden de zogenaamde Brugse Metten of de „Vrijdag van Brugge”. De Brugse ambachtslieden, de Clauwaerts, vermoordden onder leiding van de welsprekende deken der wolwevers Pieter de Coninck in de nacht van 17 op 18 mei de fransgezinde rijke kooplieden en joegen de gehate De Chatillon weg.

Fransen in de pan gehakt

Philips IV, gedreven door zijn tirannieke echtgenote Johanna, wilde hevig terugslaan. Een machtig leger bestaande

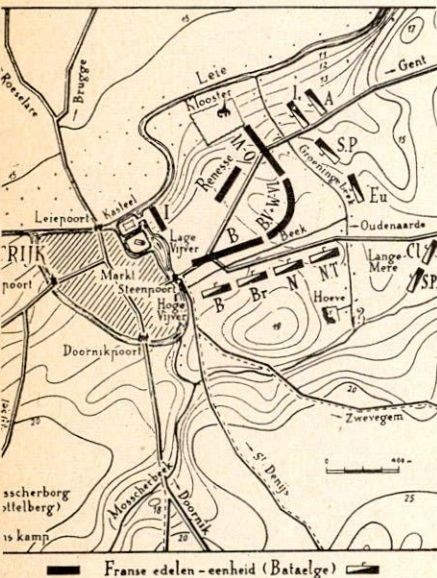

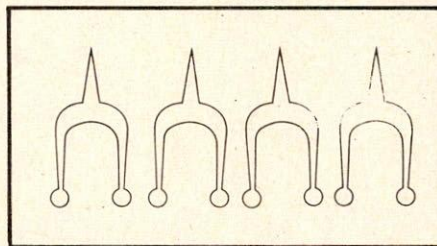
3

4

5

6

uit keurtroepen werd onder leiding van Robert d'Artois verzameld. De oeroerige vlaamse steden moesten voor nu en altijd onderworpen worden. Het franse leger telde tweeduizend gepantserde ridders en schildknapen te paard, de bloem van de franse adel, naast kruisboogschutters en vijfduizend voetknechten. In die tijd gold één man te paard voor tien man voetvolk. Het vlaamse leger bestond bijna uitsluitend uit voetvolk, ongeveer een tienduizend man, meest ambachtslieden, leden der stedelijke gilden en landslieden die gewapend waren met goedendags en pieken. De Vlamingen stonden onder leiding van Gwyde van Namen, zoon van Gwyde van Dampierre, die met een honderdtal vlaamse ridders sinds mei van het jaar 1300 opgesloten zat in franse burchten.

Op 11 juli 1302 vond de botsing, die de geschiedenis zou ingaan als de slag der Gulden Sporen, plaats op het Groeningher Kouter onder de muren van de Leiestad Kortrijk. De franse edellieden reden zich te pletter op het gesloten halven maanvormig front van pieken en goedendags. Ze werden in de meest letterlijke zin van het woord in de pan gehakt. Honderden en honderden Fransen werden gedood in de drassige modder van Vlaanderen. Onder hen koning Sigis van Majorca en een

zevental graven en baronnen. Zevenhonderd vergulde sporen worden op het slagveld verzameld. Deze werden als een trofee opgehangen in de Onze Lieve Vrouwekerk van Kortrijk en daar in 1382 door de Fransen weggenomen. In het Kortrijkse museum worden nog enkele sporen bewaard met de grafsteen van koning Sigis, die in de Groeninghe-abdij werd begraven.

Diepe indruk

De Guldensporenslag, die door Dante bezongen werd als een zegepraal van het recht op de ongerechtigheid, heeft op de westerse wereld in het begin van de veertiende eeuw een diepe indruk gemaakt. Het nieuws ging door heel Europa. Het was een keerpunt in de militaire traditie. De tot in die dagen almachtige ruitery was verslagen door gewoon voetvolk. Een ongekend feit! We mogen gerust zeggen dat de Guldensporenslag Vlaanderen heeft gered van een volkomen opgaan in Frankrijk en later de mogelijkheid opende tot de stichting van het bourgondische rijk der Nederlanden. En dit rijk mondde tenslotte uit in de vorming van Nederland en België tot zelfstandige gemeenschappen. Van niet te onderschatten betekenis op de loop der geschiedenis is de overwinning van Kortrijk geweest. Het was de inleiding tot een democratische omwenteling. De totale macht van de bezittende klasse werd gebroken, de gewone burgers kregen medezeggenschap in het stadsbestuur.

Historische uitbeelding

De oudst bekende uitbeelding van de Guldensporenslag is aangebracht op de zogenaamde Koffer van Oxford, die zo genoemd wordt omdat deze zich bevindt in het New College van Oxford (Engeland). Hoe hij daar gekomen is weet niemand. Aangenomen wordt dat de koffer werd vervaardigd door een brugs ambachtsman die de veldtocht heeft meegemaakt. De afbeeldingen kloppen exact met dat wat historisch bekend is. Een afgietsel in gips is te zien in het stadhuis van Kortrijk, terwijl het museum in Damme een afgietsel bezit van de voorkant.

In het begin van dit artikel schreef ik reeds, dat ieder jaar weer opnieuw op 11 juli de Slag der Gulden Sporen feestelijk wordt herdacht. Middelpunten hiervan zijn de steden Brugge en Kortrijk. Het altijd nog middeleeuws uitzienende Brugge eert Jan Breydel en Pieter de Coninck, aanvoerders van de brugse gilden door een fors standbeeld op de historische markt. Zijn wereldberoemde schilderijen bewaart Brugge in het Groeninghemuseum. Kortrijk plaatste in 1902 ter gelegenheid van de zeshonderdste verjaardag van de slag op het Groeningheveld een zegenvierende Maagd van Vlaanderen met een briesende vlaamse leeuw. Aan de voet van het monument ligt de gesneuvelde Robert d'Artois, bevelhebber van de franse troepen. Bezinning op de grote historische betekenis van de Guldensporenslag kan onze kijk op de geschiedenis ten zeerste verhelderen. Ze zal ons leren dat menselijk leven altijd weer opnieuw in de eerste plaats strijd om vrijheid is. Waar ook ter wereld!

1. Het monument op het Groeninghe-velde, waar in 1302 de Guldensporenslag plaatsvond.
2. De poort die toegang geeft tot het Groeningheveld in Kortrijk.
3. Na de slag wordt een rijke buit verzameld. Afbeelding op de Koffer van Oxford.
4. De Guldensporenslag volgens Henrik Conscience's Leeuw van Vlaanderen.
5. Reconstructie van het slagveld te Kortrijk.
6. Een afbeelding van de gulden sporen.

STUMIK: stuur in

De positie van de geestelijke verzorging en vooral de taakopvatting van de individuele verzorgers laten zich moeilijk beoordelen. De geestelijke verzorger is immers voor wat betreft de verkondiging en het geheel van het (kerkelijk) levensbeschouwelijk gebeuren verantwoording verschuldigd aan zijn zendende instantie. Uitgangspunt is voor de stuurgroep niettemin, dat de geestelijke verzorgers – door de overheid betaald, en als officieren gecorporeerd – toch personeelsleden zijn, zij het personeelsleden met een bijzondere status. Evenals militairen, zijn zij ambtenaar. Zij hebben eenzelfde recht – niet minder, niet meer – op het uitoefenen van kritiek ten aanzien van personen en situaties binnen de krijgsmacht. Ook van hen mag worden gevraagd, dat zij doelstelling en opdracht van de krijgsmacht onderschrijven. Wie dat niet kan, is daarom zeker niet te veroordelen, maar hij zou zijn rol buiten de krijgsmacht moeten vervullen; daarbinnen geraakt hijzelf in gewetensnood en brengt hij anderen in verwarring. Staatsburgerlijke vorming, hoe ook genoemd, acht de stuurgroep geen taak voor de geestelijke verzorging.

De behoefte aan geestelijke verzorging is in vredetijd op zichzelf problematisch. 79.

Hoevelen hebben behoefte aan geestelijke begeleiding, religieus of anderszins? Hoevelen van hen vinden die begeleiding niet buiten de organisatie? Is een volledige categoriale zielzorg nodig, of kan de behoefte ook door part-time werkers worden gedekt? Besluiten zullen mede op de – nog niet bekende – antwoorden op zulke vragen moeten worden genomen; ook de defensienota 1974 maakt daarvan al gewag. 80. Voor wat betreft de taak van de geestelijke verzorging in tijd van oorlog, bij verblijf buitengaats of bij geïsoleerde onderdelen is de mening van de stuurgroep onvoorwaardelijk positief.

Van oudsher hebben vele geestelijke verzorgers het mede tot hun taak gerekend als adviseur of pleitbezorger „go between” te zijn tussen vooral de lagere militairen en hun commandanten. Het is een moeilijke rol; vrijblijvendheid ten opzichte van de organisatie of een alternatieve personeelszorg moeten worden vermeden.

Van oudsher hebben ook vele commandanten het op prijs gesteld, dat zij die rol vervulden. Ook daarmee zal, zo meent de stuurgroep, bij de besluitvorming omtrent de geestelijke verzorging van de toekomst rekening moeten worden gehouden. Opiniepeiling onder commandanten, verzorgers en hulpvragenden zou snel basisinformatie kunnen leveren.

Naast de actief dienende geestelijke verzorgers zijn er de reservisten en de parttime-geestelijke verzorgers. Van het parttime-contract wordt waarschijnlijk nog te weinig gebruik gemaakt. De groep reservisten is bijzonder belangrijk, omdat in oorlogstijd een grote behoefte zal bestaan aan geestelijke verzorgers. Deze reservisten zijn opgeleid, zij kennen de krijgsmacht en kunnen zich naar mag worden verwacht bij de troep handhaven. Voor hen geldt overigens hetzelfde als wat in hoofdstuk 14 over „Reservepersoneel” wordt gesteld.

Dit is de vraag die de „stuurgroep maatschappelijke invloeden in de krijgsmacht” (stumik) zichzelf wel eens zou mogen stellen, nadat zij haar algemeen eindrapport „Krijgsmacht in verandering” in maart van dit jaar – na vijf jaren vergaderen – het licht deed zien. En hoewel wij menen dat deze kop ook boven een aantal andere, tot nu toe verschenen, kritische commentaren niet zou misstaan, beperken we ons hier strikt tot de passage over geestelijke verzorging op blz. 112/113 van het rapport

Het leek ons het beste om in plaats van uitvoerige uiteenzettingen, die het een en ander omslachtig met andere woorden zeggen, de feiten voor zichzelf te laten spreken. En dat gebeurt hier door de tekst van de Stumik weer te geven, alsook de door de gezamenlijke geestelijke verzorging medio '76 aan de Stumik voorgestelde tekst.

KONINKLIJKE LANDMACHT
HOOFDLEGERAALMOEZENIER

Hier wordt verstuurd bij het antwoord datum en nummer van deze brief nauwkeurig te vermelden

AAN De Heer Minister van Defensie.
De Heer Staatssecretaris
Personeel van het Ministerie
van Defensie.

ons nummer 191/5.4.5 Voorburg, 14 april 1977.
Parkweg 303
Tel. nr 805210

uw kenmerk
uw brief van
bijlagen:
onderwerp: Algemeen eindrapport STUMIK.

U heeft ons bekend gesteld het algemeen eindrapport van de STUMIK dd. maart 1977. In april 1976 mochten we het concept eindrapport ontvangen, en reagerend op het verzoek van de Stuurgroep hebben we een met zorg samengestelde tekst aan de STUMIK gezonden. Deze tekst zou ons inziens de in concept eindrapport gegeven tekst (pag. 108-109) moeten vervangen. Alvorens onze tekst werd toegestuurd is deze uitvoerig besproken met de STUMIK.

We betreuren het ten zeerste dat de STUMIK deze tekst niet heeft overgenomen in het eindrapport. Wij zijn van mening dat de visie van de STUMIK betreffende geestelijke verzorging bij de krijgsmacht wezenlijk afwijkt zowel van het gestelde in de GV-paragraaf van de Defensie Nota 1974 als ook van de essentiële uitgangspunten die voor ons als Hoofden van Dienst richtinggevend zijn. We willen beleid gedragen zou gaan worden door te voeren visie op ons werk. Wij distantiëren ons dan ook nadrukkelijk van de beschrijving van de GV op pag. 112-113 van het algemeen eindrapport. Ter Uwer informatie bieden wij de tekst aan die op 30 juni 1976 naar de STUMIK werd gezonden.

-Daar-

of rem ik?

Deze laatste werd ook uitvoerig besproken met de Stumik, waarbij vooral twee punten veel aandacht kregen:
- de solidariteit van geestelijke verzorgers met het personeel van de krijgsmacht in de noodzaak van geestelijke verzorging óók in vredetijd (zie de door ons gecursiveerde passages in de teksten).
- De Stumik beloofde in haar eindrapport zeer ernstig met de tekst van de gezamenlijke g.v. rekening te zullen houden. Nu dit geenszins is geschied, komt de zinsnede in het voorwoord, „De ontvangen reacties hebben de stuurgroep in staat gesteld haar ontwerp teksten op vele punten te verbeteren”, wel in een heel vreemd daglicht te staan.
Wat is vragen om een scherpe reactie. En die kwam dan ook, in de vorm van een brief aan de minister van de gezamenlijke geestelijke verzorging, die wij veneens hieronder afdrucken.

CONCEPT-tekst geestelijke verzorging
(bijlage bij brief dd. 30 juni 1976 van G.V.
aan Stumik)

De positie van de geestelijke verzorging en vooral de taakopvatting van de individuele verzorgers lenen zich moeilijk voor beoordeling. De geestelijke verzorger is immers voor wat betreft zijn dienstbetoon en het geheel van het kerkelijk c.q. levensbeschouwelijk gebeuren verantwoordelijk verschuldigd aan zijn zendende instantie.

Uitgangspunt is voor de stuurgroep niet-temin, dat de geestelijke verzorgers – door het Ministerie van Defensie betaald en als leden van de krijgsmacht gepercipieerd – toch personeelsleden zijn, zij het personeelsleden met een bijzondere status. Evenals militairen zijn zij ambtenaar. Zij hebben evenwel vanuit hun zendende instantie zowel de taak verantwoording af te leggen als de taak verantwoording te vragen omtrent functionarissen en situaties binnen de krijgsmacht. De geestelijke verzorgers kunnen alleen maar de ethische implicaties die taak en doelstelling van de krijgsmacht met zich meebrengen, in gesprek brengen als zielzorgers en als medemensen van het personeel van de krijgsmacht. Zij kunnen niet, wanneer het om deze zaken gaat, zich distancieren van de mensen, die gekozen hebben voor of die opgeroepen zijn om in deze paradoxale situatie te leven en te werken.

Derhalve mag solidariteit van de geestelijke verzorgers met het personeel van de krijgsmacht verwacht worden.

Voor wat betreft de taak van de geestelijke verzorging als categoriale zielzorg, bij opleidingen en parate eenheden, bij verblijf buitengaats, of bij geïsoleerde onderdelen, kortom in tijd van vrede zowel als van oorlog is de mening van de stuurgroep onvoorwaardelijk positief. Het woord „categoriaal” heeft de connotatie, dat het gaat om een duidelijk te onderscheiden, welomschreven groep mensen die een zo grote graad van gemeenschappelijke eigenheid bezitten en in die eigenheid van anderen zo zeer onderscheiden zijn, dat een eigen organisatie of een eigen benadering van en door de zielzorg gewenst of noodzakelijk is.

De geestelijke verzorger kan uitgenodigd worden, of zichzelf aanbieden – en meestal wordt dat aanbod gehonoreerd – om mee te denken en mee te praten over bepaalde spanningsvelden, die er aangaande mensen en hun situaties zijn of ontstaan. Hij is attent op de humane consequenties die bestaande en nieuwe regelingen van de erg zakelijke organisatie kunnen hebben. Tevens blijft hij zich bewust, gezien de doelstelling van de krijgsmacht, dat hij de verantwoordelijke mensen in de organisatie van dienst kan zijn in hun streven niet te onmenselijk zakelijk te worden. Omwille van de mens, die meer is dan zijn rol en functie in de krijgsmacht, is de geestelijke verzorger op de hoogte van, en bemoeit hij zich eventueel met de structuren van die samenleving. Naast de actief dienende geestelijke verzorgers zijn er de reservisten en de parttime-geestelijke verzorgers. Van het parttime-contract wordt nog te weinig gebruikt gemaakt. De groep reservisten is bijzonder belangrijk omdat in mobilisatie- en in oorlogstijd een grote behoefte zal bestaan aan extra geestelijke verzorgers. Voor hen geldt overigens hetzelfde als wat in deel IV onder „Reservepersoneel” wordt gesteld.

Daar het algemeen eindrapport een bepalende factor kan worden voor het te voeren beleid, achten wij het van belang dat onze visie duidelijk bekend is en zullen we bovenvermelde tekst plus een copie van deze brief zenden ondermeer aan onze zedende instanties en aan allen die in de verzendlijst bij dit eindrapport staan vermeld.

Immiddels verblijven wij met gevoelens van hoogachtung,

Namens alle Hoofden van Dienst van de Rooms-Katholieke, Protestantse, Joodse en Humanistische Geestelijke verzorging bij de Krijgsmacht,

De Hoofdlegerpredikant,
Voorzitter Uitgebreid
Groot Gremium,

De Hoofdlegeraalmoezenier,
Secretaris Uitgebreid
Groot Gremium,

De W.P. Jense.

P.C.J. Linssen.

De film „Rocky” heeft alles om een draak te zijn. Dat het echter een film is geworden, waar de meeste toeschouwers voelbaar van warme sympathie uitkomen, sommige zelfs zo aangedaan dat ze, nog in de zaal, de neiging hadden om in gejuich of applaus los te breken, is vooral de grote verdienste van Sylvester Stallone, die de hoofdrol speelt en ook het scenario schreef.

Rocky: bol van sentiment en toch een prachtfilm

Het verhaal van Rocky is een modern sprookje, een „American dream” van het zuiverste water. Rocky Balboa, een jongen van Italiaanse immigrantenouders, die is opgegroeid in de sloppen van Philadelphia, werkt al jaren en jaren aan een bokscarrière bij Mickey (Burgess Meredith) op de boksschool. Hij is beslist getalenteerd, maar niet hard en vooral niet ambitieus genoeg. Hij deelt eigenlijk alleen flinke tikken uit, als iets of iemand hem goed kwaad maakt. Daar is veel voor nodig, want Rocky is een wandelende ruwe bolster, bij wie de blanke pit voor iedereen die het buitenlaagje wegkrabt, zo zichtbaar is. Zijn weinige behoeften bekostigt hij van het geld, dat de woekeraar Gazzo, een patserige onderwereldfiguur, hem betaalt voor het innen van achterstallige schulden bij arme stakkers, die zo stom zijn geweest geld van hem te lenen. Rocky houdt eigenlijk niet van die klusjes; als hij door Gazzo wordt uitgestuurd om een bouwvakker even een duim te breken wegens het niet nakomen van zijn verplichtingen, laat hij de duim intact. Tegen Gazzo zegt hij: „Ik dacht dat hij het achterstallige geld beter bij elkaar zou kunnen verdienen met twee gave handen”, maar de reden is, dat hij eigenlijk een veel te goeie jongen is voor dit soort karweiën.

Rocky's wereldje is heel klein: hij heeft één vriend, Paulie, voorbeeld van de uitzichtloze mislukkeling. Paulie heeft een zuster, en die zuster maakt wel iets in Rocky wakker. Ze werkt in een dierenwinkel en dientengevolge houdt Rocky op zijn kamer twee schildpadjes, „Hand” en „Boei” genaamd, en een goudvisje, dat „Moby Dick” (de witte walvis in het gelijknamige boek van Melville) werd gedoopt. Voor het voedsel van deze levende have moet Rocky regelmatig naar de winkel waar Adrian, Paulie's zus, werkt. Adrian vindt Rocky ook best aardig, maar is zo gefrustreerd, dat ze nauwelijks naar hem durft te kijken.

8 In de winkel staat ook een hok waar een grote

logge hond, Butkus, in zit. Ook hij wordt elke dag even speels door Rocky toegesproken. De veranderingen beginnen zich in Rocky's leven te voltrekken, als Paulie een afspraak voor hem forceert met Adrian. „Waar houdt ze van” vraagt Rocky, waarop Paulie met grote stelligheid zegt:

„Ze is dol op schaatsen”. Er volgt een even vermakelijke als hartverscheurende scène, waarin blijkt dat Adrian absoluut niet kan schaatsen, maar waarin het spreekwoordelijke ijs wel gebroken wordt. Eenmaal op de kamer van Rocky aangeland, geeft Adrian na enig aandringen van haar gastheer haar reserves op, zet vervolgens haar maffe pet en haar maffe bril af en blijkt een pure schoonheid te zijn. Dat hadden de kijkers natuurlijk al lang gezien: Talia Shire vond ik om deze reden niet goed gecast in de film. Ze speelt uitstekend, maar de metamorfose is te onwaarschijnlijk: ze ontpopt zich te snel van een onooglijk muisje tot een feilloos gekleed en gekapt fotomodel. Maar dit terzijde. Dan komt langzaam maar zeker Rocky's „Grote Kans” aangeslopen.

Apollo Creed, een zeer beroemde zwarte bokser (iedereen herkent in deze egotripper onmiddellijk Mohammed Ali), wiens

tegenstander voor het titelgevecht plotseling door een blessure blijkt uitgeschakeld, wil ter gelegenheid van het twee honderd jarig bestaan van Amerika een blanke, geheel onbekende bokser eens de kans geven tegen hem in de ring te komen. Hij pakt een boekwerk waar alle mindere broeders in staan opgetekend, en wat de zaal al griezeld van spanning hoopt, gebeurt: De naam Rocky Balboa bevalt hem, en Rocky wordt uitgenodigd om tegen Creed uit te komen. Voor Rocky, die juist een paar dagen geleden door zijn oude oefenmeester de boksschool was uitgegooid wegens gebrek aan ambitie, een prachtkans voor een come back. Mickey hoort van Rocky's kans en zoekt hem op om zijn diensten aan te bieden. Maar Rocky is niet zo snel te vermurwen: eerst de boksschool uitsmijten en nu zeker weer zoete broodjes bakken?

Natuurlijk houdt hij die houding niet lang vol, daar is hij veel te aardig voor, en de oude gooit zich met hart en ziel op Rocky's training. Vriend Paulie wordt gekweld door jaloezie, zoekt ruzie om kleinigheden en maakt Rocky een keer furieus door zijn zuster, Rocky's vriendin, te beledigen. Dat gebeurt in het vleeskoelhuis, waar Paulie werkt, en Rocky

koelt zijn woede op een geslacht rund, dat daar hangt te bengelen. Ongewild vindt hij op die manier een geheel eigen trainings-techniek uit, waarover hij onmiddellijk voor de televisie wordt geïnterviewd. Rocky zit duidelijk in de molen, er is geen terug meer. Adrian krijgt met haar hevig geprikkelde broer een geweldige ruzie en trekt bij Rocky in. Wel in een apart bedje, want Rocky moet van zijn oude trainer voorlopig van de dames afblijven. De lange afstanden die hij door het ochtendlijk Philadelphia aflegt, vergezeld van Butkus, die Adrian voor hem heeft gekocht, zijn minstens even mooi als de boksmatch aan het eind. Als Rocky vlak voor het beslissende gevecht de ring bezoekt, wordt hij verscheurd door twijfels: zijn portret hangt levensgroot in de enorme ruimte. „Ik kan het nooit” zegt hij tegen Adrian. Maar natuurlijk moet hij wel. De opkomst van de twee tegenstanders is veelzeggend. Rocky is gehuld in een veredelde badjas, waarvan hij de capuchon steeds over zijn hoofd houdt, omdat er op de rug van de jas een reclame voor het vleesbedrijf van Paulie zit genaaid: hij is al lang weer goed op Paulie en wil hem die lol best doen. Als hij eenmaal in de ring is gearriveerd komt Creed, als een soort

Rocky en Apollo Creed al een heel eind op weg naar het onbesliste einde van het gevecht. Apollo Creed wordt gespeeld door Carl Weathers.

Rocky (Sylvester Stallone, links) in gesprek met zijn vriend Paulie, gespeeld door Burt Young.

gesleept, voor de film, de beste regie en de beste montage. Sylvester Stallone, die al een tijdje meeliep in het filmwereldje, kreeg voor het scenario 150.000 dollar aangeboden. Hoewel hij in grote financiële nood verkeerde, sloeg hij het aanbod af. Hij wilde de film zelf doen. Zijn broer, zijn vader, zijn vrouw, allemaal hadden ze achter de schermen een aandeel in het tot stand komen van de film. Zelfs de hond Butkus is Stallone's eigen hond.

Hij had nog nooit gebokst, en regisseur John Avildsen had zelfs nog nooit een bokswedstrijd bijgewoond. Hoofdrollen door James Caan, Ryan O'Neall, Burt Reynolds werden fier van de hand gewezen. „Ik, of niemand”, zei de „Italian Stallion” zoals Stallone in de film heet, tegen United Artists, die de film uitbrachten. En terecht, naar later bleek: de film gaat zeer waarschijnlijk zeventig maal de produktiekosten opbrengen, te weten 70 miljoen dollar.

Of Sylvester Stallone ooit nog in een andere film de ontroering zal kunnen teweegbrengen die hij in zijn rol van Rocky opriep, moet de toekomst leren. In feite zou hij een prettige zaak kunnen kopen en verder op zijn lauweren rusten, en dat voor een film die er in

drie weken op stond. Maar dat is hij niet van plan. Hij heeft al een beetje vedette-neigingen ook: hij wil nooit meer met mensen in een film die langer dan hij zijn, toch wel een beperking als je 1,75 bent.

Met Sylvester Stallone is de ster geboren waar de wereld op zit te wachten, roepen ze in Amerika enthousiast. De Brando van de jaren zeventig is hij al genoemd. En al vinden de uitermate oordeelkundige Ab van Ieperen (met wie ik nog steeds van mening verschil over „The last tycoon” van Kazan: volgens hem zijn toeschouwers die deze film niet kunnen waarderen, afgestompt door het huidige filmaanbod; volgens mij is deze film knap gemaakt, knap gespeeld, maar gewoon vervelend) en de al heel lang meelopende C.B. Doolard van Het Parool Rocky een film van twijfelachtig allooi, ik beveel hem u van harte aan.

En ik niet alleen: het toonaangevende filmtijdschrift „Films and filming” gaf de film „Rocky” drie sterren, wat zoveel wil zeggen als „highly recommended”, zeer warm aanbevolen.

Dan hoort u het ook eens van een vreemde.

Leo van Opzeeland

FILMNIEUWS

Donald Sutherland blijft onvermoeibaar bezig. Na „Casanova” van Fellini werkt hij nu mee aan een Britse produktie van Stuart Cooper, die „The disappearance” gaat heten. Eveneens in de film Christopher Plummer, Francine Racette (Sutherlands vrouw) en David Hemmings. De film wordt in Canada, geboorteland van Sutherland, en in Engeland opgenomen.

Martin Roosen, ook een Brit, is bezig een film te maken van het beroemde boek „Waterschapsheuvell” van Richard Adams. De Amerikaan Hal Ashby maakt met Jane Fonda, John Voigt en Bruce Dern op het ogenblik „Coming Home” in Californië. Een ander beroemd, sprookjesachtig boek wordt op het ogenblik ook verfilmd. Ralph Bakshi regisseert een animatiefilm naar „Lord of the rings” van Tolkien.

John Cassavetes, tegenspeler van Mia Farrow

in „Rosemary's baby” van Roman Polanski, gaat weer met Gena Rowlands, de ster uit zijn vorige succesfilm „A woman under the influence” aan het werk. Nu in „Opening night”, waarin Cassavetes zelf meespeelt, evenals Ben Gazzara, die u misschien nog kent uit „Husbands” ook een film van Cassavetes, waar hij zelf in meespeelde. In „Opening night” gaat Cassavetes nog iets verder: ook het scenario is van zijn hand. Dustin Hoffman gaat „No beast so fierce” regisseren. Hij speelt zelf de hoofdrol, naast hem doen uitsluitend onbekende acteurs en actrices mee.

Een heel gevarieerd gezelschapje is gecontracteerd voor de film „Sextette” van Ken Hughes: Mae West, Alice Cooper, Ringo Starr, Dom de Luise, en nog wat mindere grootheden. Mae West, eens beroemd om haar vormen, nu voornamelijk om haar ijzersterk gestel, (ze moet in de tachtig zijn,) schreef samen met Herbert Baker het scenario. De opnamen vinden plaats in Los Angeles.

L.v.O.

twintigste eeuwse Cleopatra, op een geheel in glitter opgetrokken praalwagen, getrokken door beschilderde dames en heren. Hijzelf, uitgedost in de Amerikaanse kleuren, maakt er een geweldige show van, terwijl Rocky overdonderd toe kijkt. Adrian zit in de kleedkamer van Rocky haar nagels op te eten. Dan begint het gevecht. Heel even is Rocky helemaal nergens, tot Creed hem raakt op een manier die hem niet aanstaat. Dan wordt de legendarische woede in hem wakker, en verkoopt hij zijn tegenstander zo'n tik, dat die, voor het eerst in zijn hele loopbaan, voor acht seconden neer gaat.

Vanaf dat moment is het bittere ernst voor beide bokkers. Rocky wil laten zien wat hij in zijn mars heeft, vooral voor Adrian en Mickey. Creed moet koste wat kost zijn gezicht redden. En het gevecht, dat Creed voor de wedstrijd op drie ronden had geschat, duurt de volle vijftien afgrijselijke ronden uit. Ik beken eerlijk dat ik niet steeds heb durven kijken. Rocky's prachtige Griekse neus, die altijd heel was gebleven, wordt in dit gevecht gekraakt, en als zijn ogen dicht zitten, eist hij dat de dokter ze met een vlijmscherp mesje open snijdt. Twee klokkenluiders van de Notre Dame zitten aan het eind van het gevecht, dat onbeslist eindigt, in hun hoek. Creed voor het leven aangeslagen, al heeft hij officieel zijn titel behouden, Rocky voor het leven wat zekerder van zichzelf, en op handen gedragen door de hele aanwezige menigte. Hij roept alleen om Adrian. De film heeft drie Oscars in de wacht

Gezin gezien?

(deel 5)

de kibboets als commune

Als we het hebben over andere relaties dan het gezin, denkt men vaak aan kommunes - terwijl er allerlei andere vormen zijn: konkubinaten, vrienden- en vriendinnenparen, e.d. Maar ook bij de kommunes denkt men vaak aan één soort (meestal die met vrije seks) - terwijl ook daar een heleboel soorten te onderscheiden zijn. In het volgende artikel in deze reeks zullen de verschillende kommunes in Nederland behandeld worden, dit keer wil ik iets dieper ingaan op de kibboets als kommune.

Geschiedenis

De pogingen om grotere leefgemeenschappen te stichten bestaan al langer. In de tweede helft van de 19e eeuw en de eerste helft van deze eeuw worden er verschillende pogingen ondernomen. Vaak hebben zij een godsdienstige of een socialistische achtergrond. De godsdienstige leefgemeenschappen hebben al een veel oudere geschiedenis met de kloostergemeenschappen. De politieke kommunes zijn meestal niet erg succesvol geweest. Vaak hing dat samen met de slechte economische omstandigheden en de vijandige omgeving waarmee ze te maken hadden. Rond de eeuwwisseling begint in het toenmalige Palestina de kibboetsbeweging, die wel op grote schaal sukses heeft gehad, en tot op de dag van vandaag bestaat. Deze beweging is beïnvloed vanuit de Duitse jeugdbeweging (de Wandervogel) die romantische idealen koesterde over nieuwe leefgemeenschappen buiten de burgerlijke maatschappij met zijn bekrompen opvattingen over huwelijk en seksualiteit. Deze idealen werden meegenomen door joden die wegtrokken uit het hun vijandige Oost-Europa naar Palestina.

Gemeenschap

Deze joodse landverhuizers moesten vaak in erbarmelijke omstandigheden in hun bestaan voorzien. Vanuit hun socialistische, niet-godsdienstige overtuiging waren zij voorstanders van arbeiderszelfbestuur en trokken die opvatting door in hun gemeenschapsleven. Zij vormden

THEEKETEL

(landbouw) gemeenschappen waarin het huwelijk geen rol meer speelde. Mensen gingen vrij relaties aan of verbraken die weer. Kinderen werden door de gemeenschap opgevoed. Er werd gemeenschappelijk gekookt en gegeten: Het gezinsleven bestond niet meer. Mannen en vrouwen gingen op voet van gelijkheid met elkaar om, vrouwen gedroegen zich (ook in hun kleding) zoveel mogelijk als mannen. Het enige waarin paren van alleenstaanden te onderscheiden waren, was dat je als paar in één kamer sliep. Verder kende je geen gemeenschappelijke bezittingen of tijdsbesteding als paar. In alles stond de kibboets als gemeenschap voorop.

Theeketel

Na het ontstaan van Israël na de tweede wereldoorlog veranderde het gemeenschapsleven van de kibboets geleidelijk aan. De druk van een vijandige omgeving en een slechte

ekonomie vielen weg. Daardoor werd de noodzaak van een intensief gemeenschapsleven minder gevoeld. Men wilde wat meer persoonlijke vrijheid, ook in de relatie en in de omgang met de eigen kinderen. Klassiek is de geschiedenis van de elektrische theeketel. Zoals ik al zei, had men als paar alleen een kamer gemeenschappelijk om te slapen: voor het drinken van een kopje thee was men al op de gemeenschapsruimte aangewezen. De eerste stap die gezet werd in de richting van een minder sterk gemeenschapsleven, was de toelating van elektrische theeketels voor eigen gebruik. Daar is een heleboel over te doen geweest, maar het mocht. Van het een kwam het ander, en geleidelijk aan werd het gezinsleven versterkt. Er werd weer officieel getrouwd. Het uit elkaar gaan werd moeilijker gemaakt. De ene kamer werd een kleine woning. Toch wordt er nog veel gemeenschappelijk gedaan: de produktie/konsumptie binnen de kibboets, het beheer van het kibboets-eigendom, de onderwijsvoorzieningen, e.d.

Betekenis

Er zijn nu 242 kibboetsiem in Israël. In grootte verschillen ze van 10 tot 1000 leden, de meeste liggen tussen de 100 tot 200 leden. In totaal omvatten ze 97.550 inwoners (in 1971). Voor ons is de kibboets van belang omdat door de zeer lange ervaring die daar in de loop der jaren is opgedaan, we iets meer weten over de voorwaarden waaraan bepaalde kommune-experimenten moeten voldoen willen ze enige kans van slagen hebben.

Vooraf van belang is het evenwicht tussen de privé-paarrelatie en het gemeenschapsleven. Tussen **alleen** gemeenschapsleven en **alleen** paren apart zijn allerlei tussenvormen mogelijk die in de praktijk voor de betrokkenen bevredigend blijken te kunnen zijn. Kommunes met vrije seks zonder paarrelaties blijken niet duurzaam te zijn.

Ook van belang is de man-vrouw-rolverdeling. Probeerde men aanvankelijk in de kibboets de vrouw zoveel mogelijk gelijk(vormig) aan de man te laten worden, nu ziet men meer een vrije taakverdeling tussen man en vrouw.

In plaats van gelijkvormigheid nu gelijkwaardigheid en vrije rolkeuze.

Rob Tielmar

(Voor wie meer wil lezen over de kibboets: F. Selier ; Kibboets, gezin en gelijkheidsideaal; Van Gorcum & Co., Assen, 1976.)

'Prestige' en de kleine misdaad

De onafhankelijke platenmaatschappijtjes die z'ou belangrijk aandeel hebben gehad in de jazz-ontwikkeling van de jaren veertig en vijftig, vallen ruwweg in twee categorieën te onderscheiden.

Ten eerste had je de scharrelaars, half-louche zakenlieden die in de jungle van de platen-business goed geld wisten te verdienen onder het motto: „Om in leven te blijven, kun je het beste nooit iemand betalen.” Wijlen Herman Lubinsky van Savoy (die Charlie Parker, Dexter Gordon, Bud Powell en vele andere boppers opnam) was hiervan het meest sprekende voorbeeld, maar Al Green (National Records) en Sidney Nathan (King) konden er ook wat van.

De tweede categorie bestond uit idealistische jazzliefhebbers, die platenmerkjes startten omdat niemand anders hun favoriete muziek vastlegde, en die vervolgens in de harde werkelijkheid van het Amerikaanse zakenleven hun idealisme zoveel mogelijk intact probeerden te houden. Ross Russel van Dial hield dat maar een paar jaar vol; Al Lion en Francis Wolff van Blue Note wisten op die manier van 1939 tot het begin van de jaren zestig grotendeels prijzenswaardige activiteiten te ontplooiën.

Het platenmerk Prestige neemt binnen dit veld een merkwaardige tussenpositie in. Het begon in 1949 als puur idealisme: de jonge Newyorkse oude-stijl-fanaticus Bob Weinstock had onder invloed van zijn vriend Ross Russell oor voor moderne jazz gekregen, en ging vanuit zijn winkel „The Jazz Record Corner” zelf platen opnemen.

De eerste session op 11 januari 1949, stond onder leiding van altsaxofonist Lee Konitz. Achteraf bleek Konitz' pianist Lennie Tristano echter een beter verkoopbare „naam” te zijn en tot woede van de altist bracht Weinstock de opname prompt uit als platen van het „Lennie Tristano Quintet”.

Die eerste Weinstock-truc was slechts een zwakke voorbode van de manipulaties die Prestige zich in latere jaren ten opzichte van zijn muzikanten zou veroorloven. Vervalste verkoopcijfers (om de musici minder royalties te hoeven betalen), profiteren van heroine-verslaving (door ze voor een grijpstuiver langdurige contracten te laten tekenen), zwendel met torenhoge rekeningen van hoesontwerpen en dergelijke (waardoor de musici fantastische bedragen schuldig werden aan Prestige in plaats van andersom) - kortom, Weinstock deed, vrijwel ongestraft,

alles wat god verboden heeft.

De enige tegenmaatregel die de muzikanten durfden te nemen, was zo gauw mogelijk bij Prestige vertrekken. Miles Davis, Thelonious Monk, Sonny Rollins, John Coltrane, allemaal namen ze de wijk naar ander labels zodra ze hun contract hadden uitgediend. Maar inmiddels had Weinstock natuurlijk wel een formidabele catalogus opgebouwd (vaak, zoals in het geval van Coltrane, met zoveel onuitgebracht materiaal dat hij de gevluchte muzikant nog jaren met „nieuwe” Prestige-platen van hemzelf kon achtervolgen). Pas in 1971 trok Weinstock zich uit Prestige terug. Het label is tegenwoordig eigendom van het Fantasy-concern, en Weinstock zit nu als, ongetwijfeld gefortuneerd, makelaar in Florida.

Al deze schurkachtigheden ten spijt, blijft het een verdienste van Weinstock dat hij in de eerst helft van de jaren vijftig (net als Lubinsky een klein decennium eerder) een hoeveelheid jazzmuziek heeft vastgelegd, die anders ongetwijfeld verloren was gegaan. De grote platenconcerns mogen zich dan ten opzichte van hun artiesten minder kleine misdaad permitteren, ze hebben tot op de dag van vandaag ook vrijwel altijd de durf en het inzicht gemist om de jazz die op een bepaald moment werkelijk actueel was, meteen op te nemen.

Zodoende is de jazz-liefhebber voor de muziek van de jaren vijftig toch onvermijdelijk aangewezen op de Prestige-produkten. Het wordt hem daarbij door de nieuwe eigenaar Fantasy betreffelijk gemakkelijk gemaakt. Sinds een paar jaar wordt het Prestige-materiaal heruitgebracht in een serie dubbelalbums, die na een wat moeizame start momenteel redelijk voldoen aan de eisen van zowel de incidentele koper als de echte verzamelaar (verstandige rangschikking van de opnamen, zinnige hoesteksten, nauwkeurige vermelding van opnamedata en bezettingen etc.)

Aan de ruim zestig dubbelelpees die sinds 1972 verschenen, werden kortgeleden twee belangwekkende albums toegevoegd. „Green Haze” (Prestige P-24064) laat de

wordingsgeschiedenis horen van het befaamde Miles Davis-kwintet met Coltrane, dat vanaf 1955 een beslissende invloed zou hebben op tientallen andere jazzgroepen overal ter wereld. De eerst elpee in het album bevat muziek door een kwartet met Miles, pianist Red Garland, bassist Oscar Pettiford (glashelder als altijd, ondanks de zwaar beschonken toestand waarin hij in de studio moet hebben gestaan) en drummer Philly Joe Jones.

Driekwart van die gelegenheidscombinatie werd een paar maanden later de kern van het Miles Davis kwintet: Pettiford was vervangen door Paul Chambers en tenorist John Coltrane was aan de groep toegevoegd. Vooral de uitbundige ritmische interactie tussen Miles en Philly Joe in deze kwintetstukken is gedurende de 22 jaar die sindsdien zijn verlopen, zelden geëvenaard.

Het album „Early Bones” (Prestige P-24067) bevat muziek van wisselender kaliber. De hoofdrol wordt gespeeld door de drie trombonisten die in de bebop-periode van belang waren: J.J. Johnson, Kai Winding en de in maart van dit jaar overleden, Bennie Green.

Van Johnson zijn er interessante opnamen uit '49 met Sonny Rollins en Max Roach; uit hetzelfde jaar dateren vier stukken van Winding met blanke modernisten als Gerry Mulligan en tenorist Brew Moore; Green is vertegenwoordigd met gespierde, licht op de rhythm-and-blues geïnspireerde vertolkingen uit '51 en '55 met onder meer de tenoristen Eddie „Lockjaw” Davis, „Big Nick” Nicholas en Charlie Rouse.

Het album wordt volgeemaakt door acht korte stukjes van de formatie waarmee Johnson en Winding halverwege de jaren vijftig eindelijk echt goed geld gingen verdienen: Jay en Kai, een kwintet van twee trombones en een ritme-sectie, dat 23 jaar later een beetje te braaf en te „gimmicky” klinkt om nog echt te kunnen boeien.

Bert Vuijsje

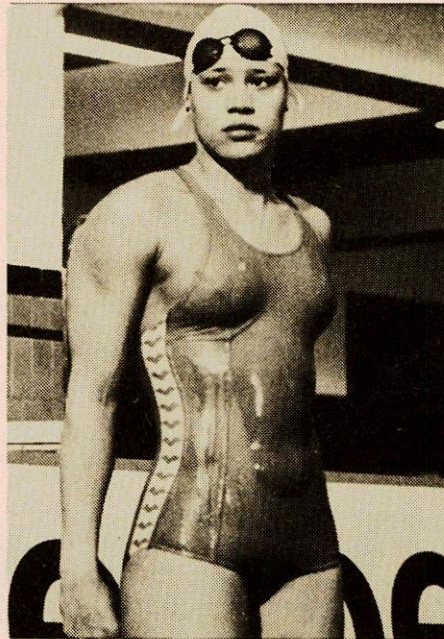
Rechter Van Dijk en Brigitha's badpak

Wat kan er een hoop drukte gemaakt worden om een eenvoudig badpakkie. Dat is één reactie. Ingewijden in de amateursport zeggen liever: „Wat een schande, dat een onbezoldigde zwemster de keuze van kleding dwingend voorgeschreven kan krijgen”. Voor beide standpunten valt wat te zeggen. In het eerste geval wordt uitgegaan van het feit, dat (top)sport normaal gesproken toch al veel te veel aandacht krijgt in bijvoorbeeld de media. Als er dan óók nog pagina's over een badpak worden geschreven, gaat dat de leken te ver. Het tweede standpunt spruit voort uit een zekere bezorgdheid, die niet alleen van sportieve aard is. Kranten, maar ook individuele leden van sportbonden, rechtsgeleerden en andere (zijdelings) betrokkenen beschouwen de sport meer en meer als toetssteen van het maatschappelijk gebeuren. Zelfs bij een oppervlakkige bestudering van het verschijnsel (top)sport blijkt het een aanzienlijke achterstand te hebben op maatschappelijke ontwikkelingen. Begrippen als inspraak, humanisering en democratie zijn in de sport pas ter discussie gekomen, nadat ze in andere sectoren al lang gemeengoed waren.

Uitspraken van juristen

Een dag voor de president van de Utrechtse rechtbank, mr. V. J. A. van Dijk vonnis velde in de Brigitha-zaak, kwamen twee juristen met grondige sportkennis, mr. Kollen en mr. Janssen van Raay, met een reeks stellingen, die impliciet de ondeugdelijkheid van de sportmaatschappij karakteriseerden. Janssen van Raay 1: „De rechtspositie van de topsporter wordt in hoge mate ondermijnd door het kunstmatige, althans achterhaalde verschil tussen amateurisme en professionalisme. Het is dringend noodzakelijk een nieuwe, eigentijdse definitie te geven van de amateur, bijvoorbeeld: een amateur is een sportbeoefenaar, die zijn sportbeoefening beschouwt als liefhebberij”. Janssen van Raay 2: „De topsporter moet in de georganiseerde sport stem hebben met betrekking tot de wetgeving in die tak van sport in de meest uitgebreide zin van het woord”. Janssen van Raay 3: „Hetzelfde geldt voor het bestuur, waarin de topsporter

rechtstreeks of via een vertegenwoordiger zitting moet hebben”. Janssen van Raay 4: „De rechtspraak in de sport, met name de disciplinaire, riekt nog te veel naar willekeur. De topsporter zal op alle niveaus van rechtspraak in de rechtsprekende colleges zitting moeten hebben. Daarnaast zou een Hoge Raad voor de sport waarborgen kunnen geven voor de reglementaire rechten en een zekere mate van rechtsgelijkheid”. Kollen 1: „In de door amateurs beoefende sport hoort het recht op deelname als een van de grondbeginselen te worden erkend. In het geval van een verschil tussen een topsporter en zijn bond of vereniging dient de bewijslast zodanig te worden verdeeld, dat de topsporter „slechts” zal hebben te bewijzen, dat hij op grond van zijn technische prestaties ten onrechte van deelneming aan (inter)nationale wedstrijden is of wordt uitgesloten, terwijl in alle overige gevallen van uitsluiting het betreffende hiertoe besluitende orgaan zijn gelijk zal hebben te bewijzen”. Kollen 2: „De

rechtspositie van de topsporter binnen een sportbond dient er minder één te zijn van gunsten en meer één van rechten”.

Kortom, de Utrechtse president had wat om over na te denken. Hij kreeg de denkstof echter een dag te laat. Want wat Janssen van Raay en Kollen zeiden, kwam pas een dag later in de kranten.

Uitspraak Van Dijk en een vals argument

Dezelfde morgen, om tien uur, deed Van Dijk uitspraak in het Kort Geding van Brigitha tegen de zwembond en wat maar weinigen verwacht hadden geschiedde: Van Dijk wees de eis van de zwemster af. En dat terwijl hij in een soortgelijke zaak eerder had bepaald, dat voetballers hun eigen merk schoen mochten kiezen, vooral als er geen inspraak was verleend. Voor Brigitha ging de vrijheid niet op, want zij kon geen financieel belang aantonen (zij is immers amateur), terwijl de voetballers een persoonlijk contract met een firma hadden gesloten. Indien Brigitha dus tijdens het kort geding een

contract op tafel had gelegd van haar firma, waarin bijvoorbeeld stond, dat ze voor het dragen van dat merk 10.000 per jaar opstreek, dan had de zaak anders gelegen. Brigitha kon dat natuurlijk niet doen, want dan zou ze onmiddellijk haar amateurstatus verloren hebben en nog verder van huis zijn geweest. Volkomen terecht stelde Janssen van Raay in één van zijn uitspraken, dat de amateursporter er vanwege het achterhaalde verschil met het professionalisme slecht aan toe is. Je verliest een kort geding, omdat je amateur bent, je verliest je vrijheid, omdat je amateur bent. De omgekeerde wereld natuurlijk.

Mr. van Dijk stelde in zijn vonnis tussen neus en lippen ook (met niet zo veel woorden), dat Brigitha haar mond eigenlijk diende te houden, omdat zij de bond in '76 17.000 gulden kostte. Ze was immers naar de Olympische Spelen geweest en al die andere reisesjes hadden ook al zo veel gekost. Een schandelijk argument, dat bovendien suggereert dat de raadsman van Enith Brigitha, mr. Raymond Smit, zijn huiswerk niet voldoende heeft gedaan. Diens repliek was in het geval Brigitha op minstens twee punten ook niet krachtig of ontzenuwend genoeg. Misschien, omdat van geen enkele advocaat verwacht mag worden, dat hij zich binnen een paar dagen of weken geheel in de vrij gecompliceerde sportmaterie kan inwerken. Bovendien rekent een advocaat niet snel op zeer valse argumenten als die van de 17.600 gulden. Toch zou hij ze, bij voldoende ingevoerdheid, succesvol hebben kunnen bestrijden. Hetgeen helaas niet geschiedde. Volgens mr. Smit gebiedt het sponssorreglement van de zwembond, dat zwemsters niet verplicht kunnen worden als een „reclamezuil” voor een bepaald merk op te treden. In zijn vonnis zei Van Dijk, dat dit dan wel klopte, maar dat Brigitha volgens hem geen reclame maakt door in een Speedo-badpak te zwemmen. Het dessin van dat merk (in Montreal molentjes en thans tulpen, het kan nauwelijks Hollandser) zou geen reclame zijn. Ook al weer zo'n rare verdraaiing van de feiten. Moeder en dochter komen in de sportzaak. Dochter zegt: „Mama, dat zwempak met die molentjes wil ik hebben. Daar zag ik zondag in Studio Sport Enith Brigitha mee zwemmen”. Geen reclame?

verrechtsing in de sport?

Voor de amateursport in zijn geheel is de uitspraak van mr. Van Dijk een fikse stap achterwaarts. De macht van de bonden en van de besturen is vergroot in tegenstelling tot de maatschappelijke ontwikkelingen, die zeggen, dat de macht van de top, van de organisatie of van de baas gespreid dient te worden of verlegd naar het individu of de ondergeschikte. Zou Van Dijk bewust op deze verrechtsing aangestuurd hebben? Het is niet waarschijnlijk, want daarvoor is zijn kennis van de sport niet toereikend genoeg. Je mag het alleen denken, maar zou soms een rol hebben gespeeld, dat mr. Jaap van der Krol, de voorzitter van de zwembond (advocaat te Nijkerk, ressorterend onder Utrecht) en mr. Wagenaar, raadsman van de zwembond (te Utrecht) kind aan huis zijn bij hem? Het is niet te hopen.

Hans van Wissen